

Wilhelm Passow

**Dissertatio inauguralis de momentis nonnullis in hydrophobiae contagiosae
praedictione atque prophylaxi dubia maxime attendendis**

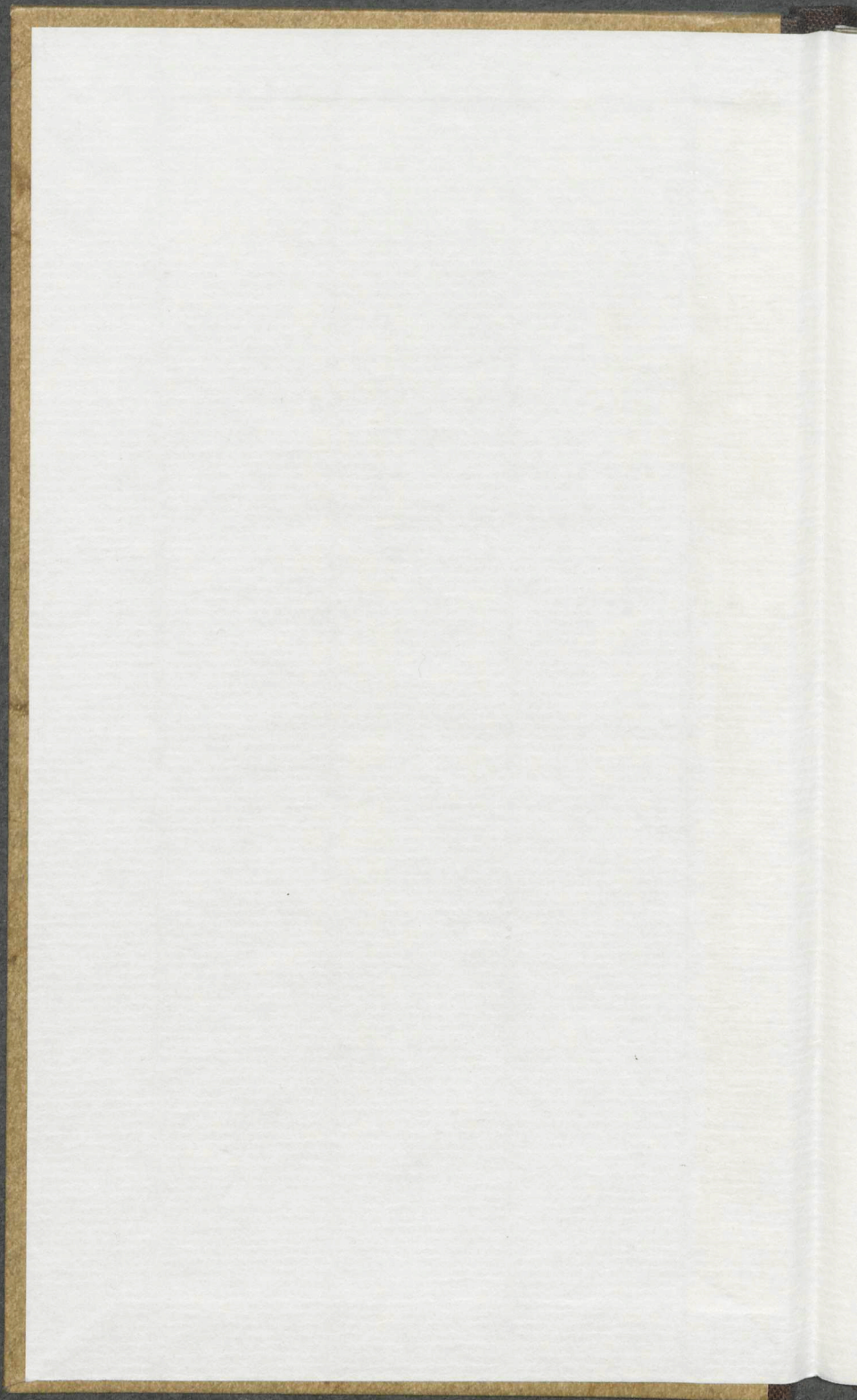
[Rostochii]: Litteris Adlerianis, 1812

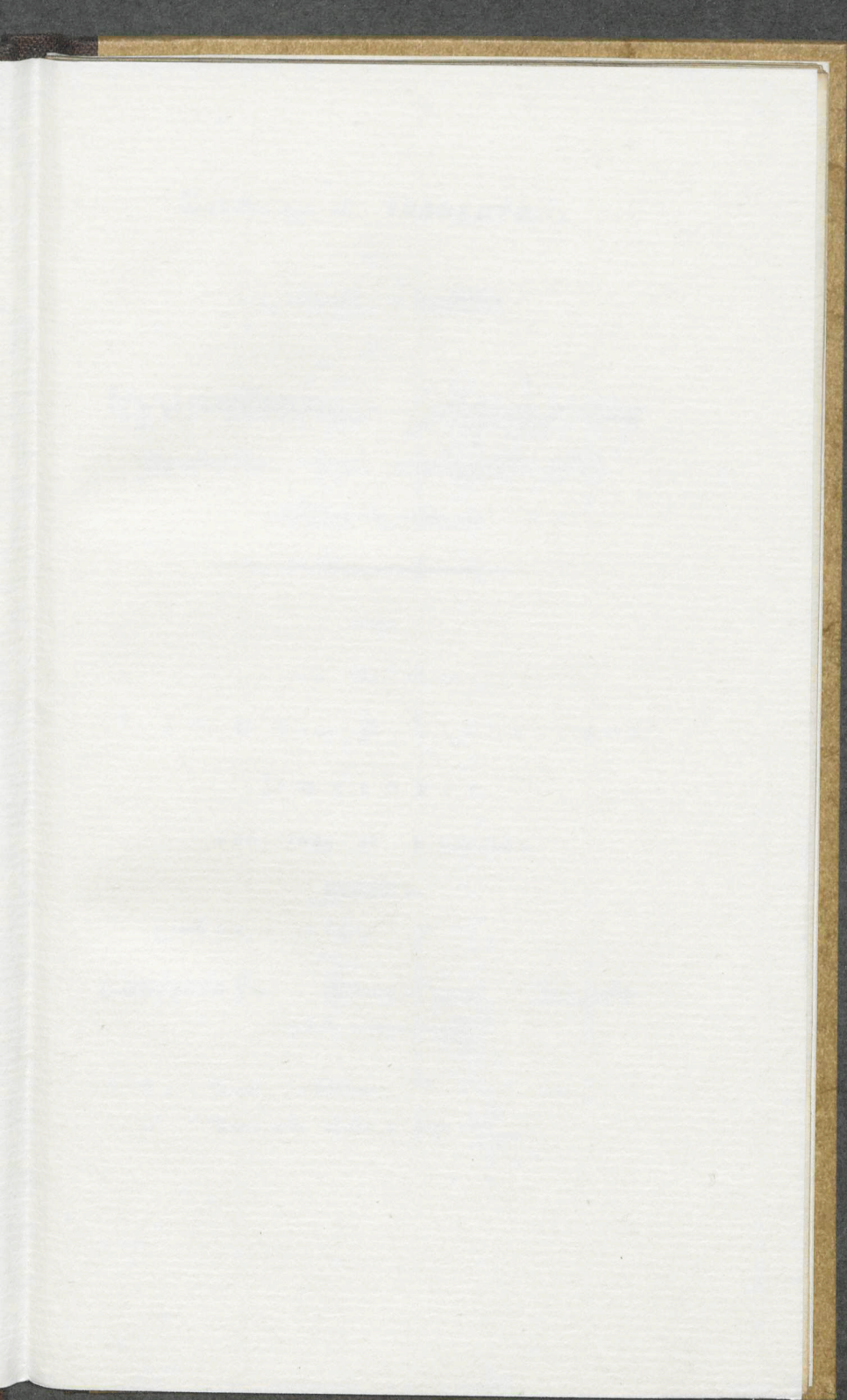
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1007300728>

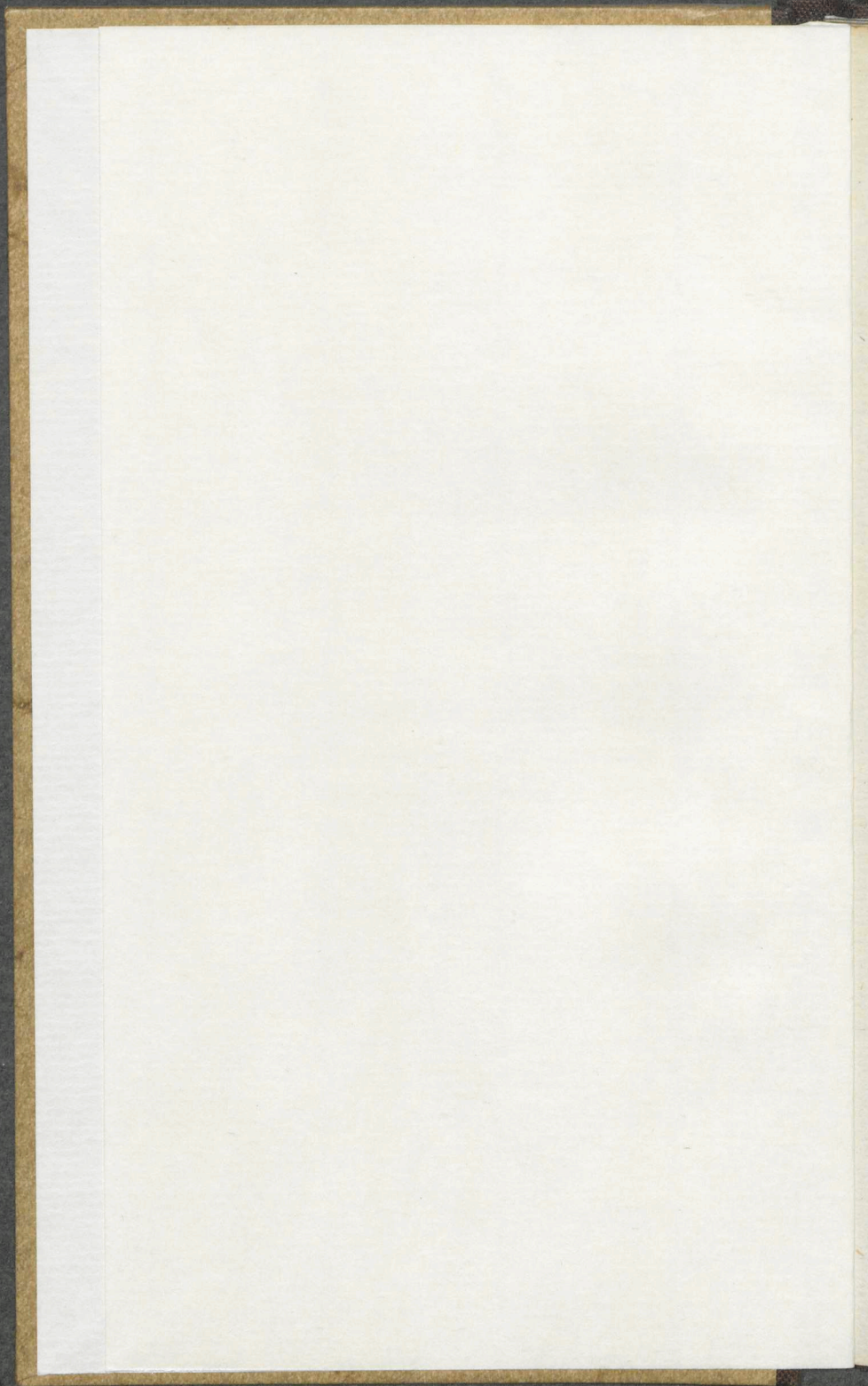
Druck Freier Zugang OCR-Volltext

RU med. 1812

Passow, Christ. Guiliel.

Dissertatio inauguralis
de
momentis nonnullis
in
hydrophobiae contagiosae
praedictione atque prophylaxi dubia
maxime attendendis

quam
pro obtinendis
in Academia Rostochiensis

D o c t o r i s
medicinae et chirurgiae
honoribus

publico examini submittit

Christianus Guilielmus Passow
Vipperovio - Megapolitanus.

Litteris Adlerianis 1812.

V i r o

Excellentissimo Doctissimo

Georgio Philippo Hauck

Medicinae Doctori atque poliatro Berolinensi felici artis
salutaris usui claro

F a u t o r i e t a m i c o

prae multis colendo

H u n c e e

l i b e l l u m a c a d e m i c u m

v e n e r a t i o n i s c a u s s a

D. D. D.

A u c t o r.

P r a e f a t i o.

In morbis iis, qui quam debilis hodie et incerta medicina passim reperiatur, flebili exemplo commonstrant, dubio procul hydrophobia ob canis rabiosi morsum nata praecipuum locum obtinet.

Cujus quidem mali ab omni parte formidolosi praesidia certa et segura medici non magis, quam rerum imperiti, detegere conati sunt. Neque defecerunt omnium ordinum boni principes, quin praemiis decretisque laudabilia illa inventorum philanthroporum studia augerent et accenderent. Ita vero incredibilis innotuit remediorum antilysicorum sane diversissimorum copia, quae, quo magis brevi locupletari coeperat, eo suspectiorem singulorum fidem redderet. Quotquot enim apud auctores

narrata prostant rabiei caninae sanatae exempla, ad evincendam panaceae hujus illiusve antilyssicae praestantiam tam parum idonea sunt, ut potius, quantum utrique modo timor et ob hunc orta festinatio, modo famae partiumve studium placidae veritatis inquisitioni offererint, exinde satis pateat. Neglecta quidem accurata caussarum exploratione, saepius factum est, ut quem celebrati cujusquam specifici beneficio ab hydrophobia contagiosa defensum sibi fingerent, simplici tantum vulnere a cane rabiei omnis experte morsus esset, aut quae ob hanc illamve panaceam usui interno datam sanata diceretur, rabies confirmata, nonnisi post medicinam adhibitam aliasque prorsus ob caussas incognitas disparuisset, interdum etiam talis, qualis forsitan urgere videretur, utique non adfuisset. Enimvero quamvis, hydrophoborum nonnullos *Belladonnae*, *Hydrargyri*, *Anagallidis arvensis* aliusve medicamenti antilyssici usu

servatos esse, equidem haud negaverim; laetabilis tamen hicce rerum eventus tam raro visus est, ut morbum jamjam confirmatum ad omnem medicinam interne adhibitam plerumque, ne dicam semper, jure suo refractarium et indomabilem haberent recentiores medici. In quibus praesertim *Michi Cherardini*, *) cum ex hydrophobis permultis, quos durante annorum duodecim spatio in celebri nosocomio Mediolanensi observaverat, ne unum quidem auxiliorum celebratorum beneficio servari vidisset, omni medicinae, ad hydrophobiam arcendam sanandamve laudatae, fidem utique denegat. Ipsa quoque fabilis remedium, quae antilyssicorum generi annumerata sunt, diversitas eorundem virtutem specificam dubiam reddit. Quocirca tantum abest, ut hydrophobiae rabiosae jamjam confirmatae certum et exploratum

*) In Giornale per servire alla storia ragionata della medicina di questo secolo Tom. V. p. I. *Kühn et Weigel* ital. med. chir. Bibl. 1 B. 2 St.

aliquod auxilium viri diligentes hucusque invenerint, ut potius, quicquid hujus contra morbum tam formidolosum parari queat, matura eaque rationali prophylaxi contineatur. Quam quomodo moliri conveniat, ut finem propositum opitulaturus consequatur, quantaque imprimis cautione opus sit, ne praeperito veneni, quod corpori non imperitum fuerit, extrahendi delendique studio morbus demum ominosus adducatur neque, cujus fomitem homo vere conceperit, ex apparente occasionis vilitate negligatur, hoc specimine inaugurali carptim exponere periclitabor. Dilabitur autem argumentum, quod mihi pertractandum sumsi in bina capita, quorum alterum cautelas in dijudicando contagio per morsum in corpus sanum translato adverterendas, alterum eas, quae in praecavendis ominosis ejusdem effectibus adhibendae sint, complectitur.

Caput primum

de

*Circumspectione in explorando pronunciando-
que contagio per morsum canis illato maxime
necessaria.*

§. I.

Quoties de hydrophobia in morsis prae-
cavenda agitur, ne inauspicato prorsus
hoc eveniat, ante omnia nosse refert;
utrum haud immerito, an perperam forsan
rabiosum habitum sit animal, quod hominem
quempiam morsu laesit. Illud enim ubi
est, saucio de vita periclitantia quam-
primum subvenire, nullo autem conta-
gio prostante, animum aegri terrore
perclusum omni modo erigere turbidum-
que sedare convenit; siquidem sola de
accepto exitiali animalis morsu opinio,

menti semel infixā, tanta esse potest, ut praeprimis in meticulosis et infirmis morbos pessimos, ne de hydrophobia ipsa dicam, inferat. Utut enim epilepsiae ab aegris ad sanos per solum adspectum translatae exempla non desunt, sic etiam fieri potest, ut quem a cane morsum continuus rabiei in ipso emersurae timor exagitaverit, malo huic non absimili corripiatur. — At vel ideo accurata caussarum inquisitione opus est, quod absente contagio hydrophobico, curationis dolorificae ejusque simul, quoad medicamina usui interno danda, ancipitis incommodum effugere potest saucius.

§. 2.

Ut vero rabiei in animali, quod morsu suspecto quempiam laeserit, vere prostantis vel utique absentis opem laturus certiores sese reddat, illud non ilico, ut vulgo accidere solet, semper necan-

dum, verum potius, si quo fieri licet modo, capiendum atque, postquam custodiae vinculisque traditum fuerit, amplius observandum est. Eodem vero jamjam interfecto, salivae cadaveris ori, dentibus naribusque forsitan adhuc inhaerentis invires et qualitates inquiratur opus est. Quem in finem partes memoratas pane adhibito fricare cumque postea gallinis, columbis aliisque avibus projicere consultum erit. Quae si non ita multo post hoc pabuli genus devoratum exspiraverint, de venenata salivae, examinandae qualitate non amplius lis haeret sub iudice. Fac denique. canem de rabie suspectum post vulnus, quod is homini cuiquam inflixerit, manus ipsum persequentium penitus effugisse, cruore in vulnere adhuc superstitie similiter uti conveniet. Enimvero, quemadmodum hoc in casu, quod, utique non praetermittendum est, periculi memorati eventus, ille talis forsitan, contagionem in

vulnerato factam utique negari non permittit, ita hanc subsecutus animalium, quae panem sanguine morsi inquinatum devoraverint, interitus omni dubio superiorem reddit.

§. 3.

Haud minus porro exigue ac subtiliter ponderari debet; *contagione correptus sit an minus, quem a cane vere rabido morsum, incolumem tueri volumus.* Illam quidem accidisse, ex vulnere aperto, si quod prostat, plerumque saltem haud immerito colligi potest; *plerumque*, inquam, utpote cum, quod infra satius demonstrabo sauciorum ejusmodi, vel absque omni juvante medicina ab hydrophobia pertimescenda vindicatorum, exempla utique non deficient. Enimvero interdum quoque absente omni vulnere, dummodo mutuus salivam contagiosam inter cutisque superficiem contactus praecesserit, morbus formidolo-

sus ille nascitur. Sequitur ergo, neque de vulnere aperto ob morsum illatum nato, neque de absoluta cutis integritate adhuc superstite certa deponi posse spei vel timoris indicia.

§. 4.

Fac autem, quempiam ita morsu laesum esse a cane rabido, ut de veneno corpori sano communicato prorsus non dubitandum sit, meritò quaeritur, quousque illud jam pervenerit? — Plerique sanè medicorum seculorum omnium observationibus innisi, uno ore affirmant, contagium peculiare hydrophobicum, quod ab animalibus rabie correptis per morsum ad sana transferatur, primum aliquamdiu in vulnere inflicto pedem figere, inde vero sensim ad penetralia corporis transire. Sive ceteroquin ulterior contagii suscepti dissipatio intervenientibus nervis aut vasis absorbentibus, sive, quod magis crederem,

utroque modo fiat ; hoc tamen verum et compertum est , mensis unius aut complurium *), quinetiam anni **) dilabi posse spatium , priusquam flebiles contagionis pertoleratae effectus rabie et hydrophobia subsecuta sese produnt. Itemque formidolosus iste morbi localis in universalem transitus plerumque non subito, sed modo sensim contingit, ita quidem, ut morbus sese emersurus a prurigine continua vel potius a dolore obtuso in vulnere inflicto incipiat, quod simul in ambitu suo inflammatum reperitur, aut, ubi jam clausum erat, serius ocyus recrudescit. De die in diem dolor, qui vulnus initio solum occupaverat, latius extenditur, primum quidem ad latus vulnere saucium, sensim vero inde ad partes magis dissitas. Quo propius hoc modo affectio localis ab uni-

*) *Hildani* obs. chir. Cent. I. obs. 86.

**) *Miscell. nat. curios.* Dec. I. A. g. 117.

versali abesse incipit, eo magis aeger lassitudine, musculorum inertia, appetitus dejectione, tristi anxietate, quae adeo inter somnum perdurat, atque deglutione difficili male haberi incipit. Inter haec symptomata corpus ali desinit, usque dum sitis indelebilis eaque cum furore plenariaque omnis materiae fluidae aversatione de morbo penitus efformato non dubium amplius esse sinit arbitrum. Jam e solenni hocce hydrophobiae contagiosae decursu facile colligere licet, quo longius morbus distet ab origine sua, eo minus sperari posse, fore, ut venenum in corpus immissum sese deleri, obtundi et excuti patiatur; siquidem omnis medelae prophylacticae fructus a veneno adhuc intra vulnus haerente pendet.

§. 5.

Quamvis autem plerumque rabies canina tum confirmata tum exorients signis

peculiaribus sese prodir, eorum tamen in animali, quod morsu quendam laeserat, defectus neque securitatem praestare saucio, neque contagionem factam ab omnidubio vindicare poterit. Etenim, quod primum notari meretur, canum vel absque omni morbi prostantis indicio rabidorum exempla passim observata sunt. Ita nimirum *Ungnad* *) canis mentionem fecit, qui postquam flumen sat latum transaverat, litore ulteriore potitus puellam adstantem morderet, tam funesto quidem rerum cum eventu, ut morsa quadraginta sex diebus post hydrophobia defungeretur. Similiter et canum, qui sanis animalibus morsu suo contagium hydrophobicum jamjam impertiti, nihilo secius adhuc cibos potulentaque consumsisse dicuntur **),

*) C. F. Rougemont Abhandl. der Hundswuth. p. 36.

**) *Baldinger* N. Magazin 8 B. p. 444.

exempla non deficiunt. Quid? quod accidere potest, ut priusquam haud obscura prodeant hydrophobiae symptomata, saliva canis virulentam qualitatem jamjam nacta sit. Nimirum aliquot ante abhinc annorum spatio in ephemeridibus publicis narratum accepimus, fabri ferrarii socium cani cuidam ex intervallo manus, vulnera aliquot habentes, lambendas porrexisse, et impune quidem; at vero non ita multo post eundem, cane quondam post lambiturum iteratum elapso et nunquam reverso, hydrophobia correptum periisse. Porro ad contagionem efficiendam nequaquam semper vulnere aperto cruentoque opus est; siquidem *Schenkio* *), *Palmario* **), *Hildano* ***) *Fr. Hoffmanno* †) aliisque restibus fide dignissimis, illa ob salivam,

*) Obs. med. p. 844.

**) de morbis contagiosis p. 266.

***) obs. chirurg. Cent. I. obs. 68.

†) Med. ration. et systemat. T. p. p. 178.

quae modo cutim tetigerit, interdum nascitur.

Accidere etiam potest, ut canis minime rabiosus, dum ira succensus quempiam mordet, vulnerato contagium hydrophobicum impertiat, ipso tamen salvo manente. Cujusmodi exempla apud *Morgagnium* †) *Linetum* ††) et *Gescherum* †††) consignata reperiuntur. Quod vero maxime notatu dignum habuerim, virum quendam eo, quod ira excandescens digitum ipse momorderat, hydrophobiam sibi contraxisse, a *Schenkio* traditur.

Denique passim observatum est, homines a canibus rabidis vulnere superstitute morsos hydrophobiam absque omni medici aut medicamenti usu feliciter effugisse. Memorabile hujus eventum exem-

†) de caus. et sed. morb. ep. VIII.

††) Journ. polit. nov. 1773.

†††) Verhandl. van het Genotshap d'Heelkunde 2 Deel p. 60.

plum nuperrime *Valentin* *) nobis tradidit. Fratrum nempe binorum, viginti quinque retro abhinc annis a cane rabido eodem vulneratorum, alter post curationem diligentissimam hydrophobia correptus periit, alter vero, qui curationem dolorificam effugiturus, casum reticuerat, nuper adhuc teste auctore memorato, incolumis vixit.

Caput secundum

de

momentis in hydrophobiae prophylaxi praecipue attendendis.

§. 6.

Quae cum ita sint, contagium hydrophobicum per morsum canis de rabie suspecti ad quempiam translatum neque temere affirmare, neque utique negare convenit. Attamen vel minima prostante contagionis illatae suspicione, eanda factam

*) Journ. Gen. de medic. Chirurg. etc. de Paris nro. CXXXVI, Decbr. 1807.

sumere nunquam non tutius est, quam rem parvi ducere. Suspicionis autem hujusce causam adesse putaverim; *primum*, quoties canis sat notus postea, quam ab eo vulnere morsus homo quidam est, in fugam se recepit neque ad dominum rediit; *deinde*, quoties is tempore eodem hominum complures laesit; *tertio*, quoties a cane ira accenso cuipiam vulnus inflicturn est.

§. 7.

At vero cum, ut inter omnes constat, hydrophobia ob morsum canis rabidi per timiscenda non prius incidat, quam venenum inde a vulnere per corpus universum dissipatum vis vitalis activitatem perinde ac humorum crasin mutaverit, morbi tam ominosi prophylaxis potissimum in contagio, quod receptum erat, quantocyus intercipiendo, delendo eliminandoque vertitur. Quem finem plus minus auspi-

cato hactenus bifariam, et quidem partim medicamentis usui interno datis, partim forinsecus adhibitis idoneaque praesertim vulneris curatione medentes consecuti sunt. Quid de methodo utraque statuendum sit, paucis perlustrabo.

§. 8.

Primum quidem prophylaxin per medicamenta usui interno data parandam quod attinet ob ingentem antilyssicorum celebratorum numerum cuinam ex iisdem, magna insuper ex parte sibi invicem contradicentibus, plurimum debeat fiduciae, dijudicare difficillimum est. Attamen pro certo et concessio affirmare licet, quaecunque hydrophobiae praecavendae inservire dicuntur medicamina, *trifariam* tantum hunc effectum praestare posse, et *primum* quidem eo, quod nonnullae ex his, puta narcotica, alteranda sensibilitatis actione contagii recipiendi facultatem imminuunt,

aliae augenda organorum secernentium ex-
cernentiumque quorundam vel omnium
activitate contagium receptum partim ip-
sum corpore excutiunt partim irritamenti
inde profecti derivationem efficiunt; aliae
demum stimulo sui generis occulto systema
lymphaticum ita afficiunt, ut latior veneni
jam suscepti per organismum diffusio im-
pediatur.

§. 9.

Remediis autem, quae hoc illove modo
hydrophobiae occurrendi vim habent
ideoque vel potissimum a medicis laudata
sunt, praeter *Belladonnā* *) omnium no-
tissimam, *Camphora* **), *Moschus* ***),

*) *Muench* Dissertat. de Belladonna efficaci in
rabie canina remedio Goetting. 1781.

**) *Schmucker* verm. Schr. 3 B.

***) *Gmelin* specif. antidot. nov. advers. affect.
mors. can. rabid. Tubing. 1750.

Scarabaei majales *), *Cantarides*. **) *Limatura Cupri* ***) *Folia Taxi baccatae* †), quibus in Silesia populus utitur, *Hydrargyrum* ††) et herba *Anagalli-*

*) *Klein Select. med.* p. 199 *Nugent* von der *Wasserschen*.

Sivarts Diss. inaug. de hydrophob. ejusque specifico *Meloe majali* et *Proscarabaeo*. *Halae* 1783.

**) *Wichmann* *Streitschrift* von den großen med. Kräften einiger Gifte und besonders der *Canthariden*.

***) *Corbenius* apud *Loeseke* in *mat. med. edit.* VI. et *Leib* *Erfahrungen* von dem Gebrauch der *Kupfermitt.* in *Valdinger N. Magazin* 7 B. 6 St.

†) *Gleditsch* *Einleit.* in der *Forstwissenschaft.* 2 B. 1051 & *Burgsdorf* *Forsthandb.* p. 257.

††) *Desault* *dissert. sur la rage.* Paris 1734 — *Samml. auserles. Abhandl.* 3 u. 7 B. *Rob. James.* *New Method of preventing and curing the madness caused by the bite of a mad dog.* Lond. 1760. — *Journ. de medic.*

*dis**), cujus, etsi insipidae fere et inodorae, virtutem jam apud veteres in mentis morbis magni habitam novimus, annumerari merentur. Habentur etiam multifaria antilyssicorum simplicium connubia, quae aegris opem tanto certiore laturi haud inauspicato semper sumenda praeciperent. In quibus praesertim magnum plausum tulit illud, cujus beneficio Hillary **), refert, sese aegrotantium septem ab hydrophobia pertimescenda defendisse. Constat autem hoc Moscho, Cinnabari, Saponem medicamentoso, Camphora et balsa-

Tom. II. Septbr. 1755. — Tom. IV. Avril 1757.

*) *Bruch* diss. de anagallide. Argentriat. 1768.
R. A. Vogel, praelect. de cognosc. et curand. praecip. corp. hum. affectib. Goetting. 1772. p. 78. *Kaempfer*, enchirid. med. Francof. 1778. in praefat.

**) *Traité de maladies, qui arrivent aux habitans des Iles Americ.*

mo Peruviano, in bolum coactis. Alia idonea remediorum antilyssicorum compositio, quae Camphora, Cantharidibus, Mercurioque dulci continetur et inprimis a *Buchholzio* *) laudatur, cel. *Werthoffium* **) auctorem habet. Ab eodem remedio nonnisi additis Belladonnae foliis differt ill. *Berends* in hydrophia jamjam confirmata felicissimo cum successu usus esse dicitur. ***)

Facile autem intelligitur, omnia et singula remedia quae ad hydrophobiam arcedendum usui interno laudata accepimus, virtutes ipsis tributas nonnisi tunc exerere

*) Beiträge zur gerichtl. Arzneigelahrtheit und med. Polizei. Weimar 1782 p. 167.

**) de insigni venenorum quorundam virtute medica, inprimisque Cantharidum ad morsum animalium rabidorum praestantia Goetting. 1762.

***) Remediorum antilyssicorum connubium, auct. *Staeblig.* Francofr. ad Viadr. 1792.

posse, ubi peculiari aegrotantis habitudini et receptivitati examussim congrua haec selecta fuerint. Qua de causa celebratis antilyssicorum complurium, heroicorum licet diversae tamen aut oppositae virtutis, compositionibus equidem nunquam confiderem; utpote cum earundem ad organismum relatio minus adhuc pater, quam in qualibet medicina simplici.

§. 10.

At ne simplicium quidem antylissicorum usus internus satis tutus est, nisi, quae aegris propinari debeant, cautissime seligantur. Namque, cum ex maxima sane parte heroica sint, quae vulgo adhibentur, remedia antilyssica, utique pertimescendum est, ne vel minimus quoad selectum error aut hydrophobiam ipsam tanto ocyus, aut novum prorsus morbum adducar. Nimirum remedia magna et heroica, ut mihi saltem videtur, non salutarem in

organismum habere possunt influxum, nisi vis vitalis in eodem inquilina adeo permutata et alienata sit, ut legitimi quoad exercendas functiones aequilibrîi restituendi caussa, stimuli insoliti et abnormes naturalium partes aliquamdiu agere debeant. Faciamus, verbi caussa Cantharides, Belladonnâ, Scarabaeos majales aliaque hujus tribus remedia ominosa hominibus de recepto contagio hydrophobico perperam suspectis ideoque loco prorsus incongruo adhiberi; deficere non potest, quin momentosa exinde proveniant incommoda.

§. II.

Itaque cum antilyssica specifica, quotquot eorum celebrata sunt, partim ob selectus habendi difficultatem erroresque inde pertimescendos, partim vero etiam ob empiricum nimis iisdem utendi modum opem securam minime promittant; hy-

drophobiae contagiosae prophylaxis, me quidem iudice, potissimum ab idonea vulneris curatione, quae venenum susceptum quantocyus destruat excutiat, impetrari debet. Quem in finem vulnera, si quae prostant, ob morsum contagiosum nata adhibita spongia, quam ex diluta kali caustici solutione expresseris confestim detergere, postmodum scarificare atque cucurbitulis superimpositis exsugere convenit. At vero, cum haec auxilia, etiamsi cito diuque satis adhibita, minime absolutam veneni recepti deletionem et eliminationem polliceantur, ulcera insuper in locis morsu sauciis excitari atque diu sustineri praecipiunt prudentes viri. Veteris quidem *) hunc in finem ustione, quam ferre candente parabant, usi sunt.

Nostris temporibus cel. *Schmucker*, an-

*) C. F. Com. *Celsus* de medicina Lib. V. cap. 22
nec non *Aetius* in Tetrabibl. serm. VI. cap. 24.

triquiores viros feliciter imitatus, idem mitius, et quidem cantharidum acrimonia peregit, qua de methodo recte immortalis *Stoll* *) pronunciavit, eam raro scopum non assecutum esse. Nupperrime tamen denuo *Valentin* **) ustionem ceu unicum hydrophobiae arcendae remedium commendavit, cui vel utique subscribendum ideo videtur, quoniam Cantharidum pulvis, modo vulneribus exiguis iisque paucis tuto inspergi potest, pluribus contra simul prostantibus tam parum utilis est, ut potius virulentia sua pessimos viarum urinalium affectus ipsamque adeo renum inflammationem inferat.

Quodsi porro, quominus contagium receptum expedite eliminari possit, nimia

*) Dissertat. medic. ad morb. chron. pertinentes,
e Max. Stollii praelectionibus conscript. Vol. II.
Diss. clar. *Ueberlacher* de hydrophob. §. IX.
p. 320.

**) l. c.

vulneris per morsum inflictī angustia obstat, id quantocyus dilatandum est. Itemque id, quod ante curantis accessum forsitan jam claussum fuerit, acribus aut igne recludendum atque diutius alendum est.

Atramen passim vulnerum de contagio hydrophobico concepto suspectorum exempla habentur, quae praeceptis vulgaribus insistere medentem utique non patiuntur, sed hanc illamve de regula exceptionem desiderant. Ita nimirum vix et ne vix quidem aliquid commodi habere potest curatio localis ceteroquin optima, 1) vulnere, quod per morsum inflictum erat, jam aequo diutius neglecto ideoque contagio ad corporis penetralia jam translato; 2) *vulneribus inflicteis* tot una prostantibus, ut dolor scarificationi ustionique junctus nullo modo sustineri possit. In utroque hocce casu, ut quantum hujus fieri licet morbo pertimescendo occurratur,

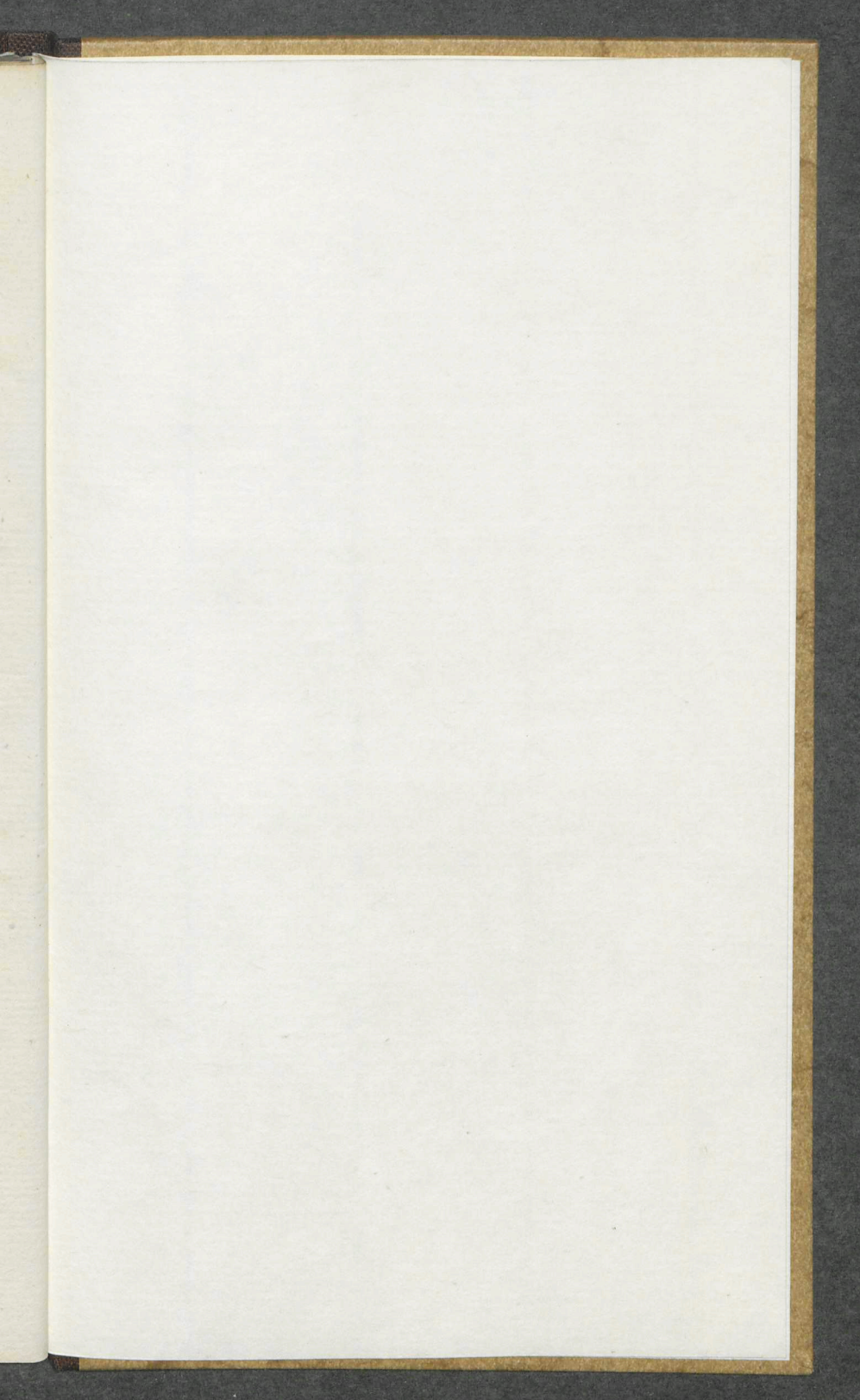
antilyssica usui interno danda in subsidii partes vocanda sunt. Quae tamen minime ob auctorum celebritatem nec temere et imprudenter, sed modo, quatenus sana ratio eadem dictitat et comprobat, praecipere licet. Utque exemplo utar, aegris nimiam sensibilitatis copiam habentibus non inutile erit ilico post vulnus morsu ipsis inflictum Opii praebia congrua exhibere, quae sensibilitatem justo eminentiorem deprimant eoque modo contagii recipiendi facultatem in organismo universo imminuant. Itemque hac spectant ejusmodi remedia, quae organa secermentia momentosa valide exstimulandi vim habent, inprimis diaphoretica et diuretica.

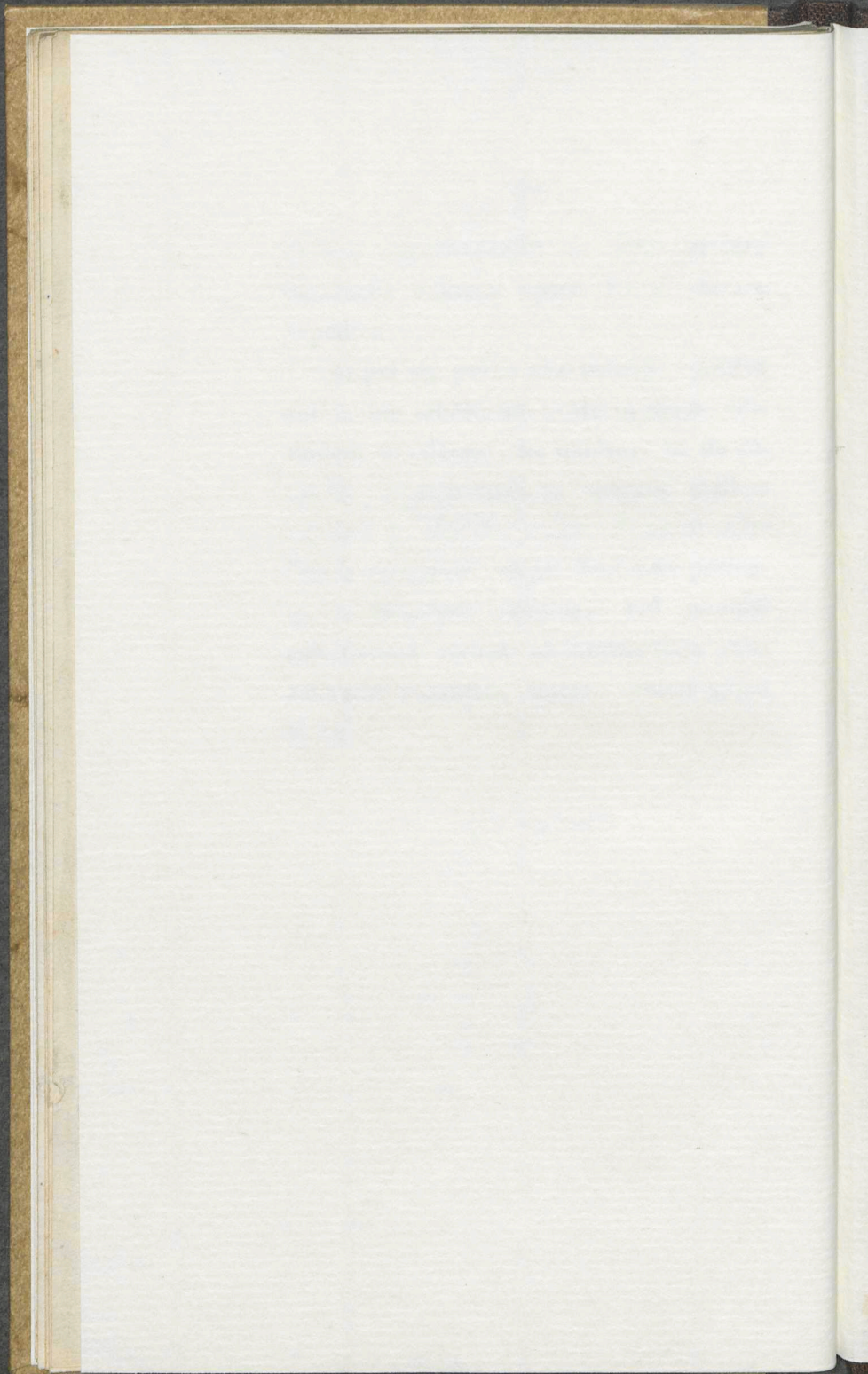
Fac autem, vulnus aliquod apertum tam parum prostare, ut potius saliva animalis rabidi modo cutis inquinaverit superficiem, locum veneno tactum ante omnia diligenter lavare, emplastro vesi-

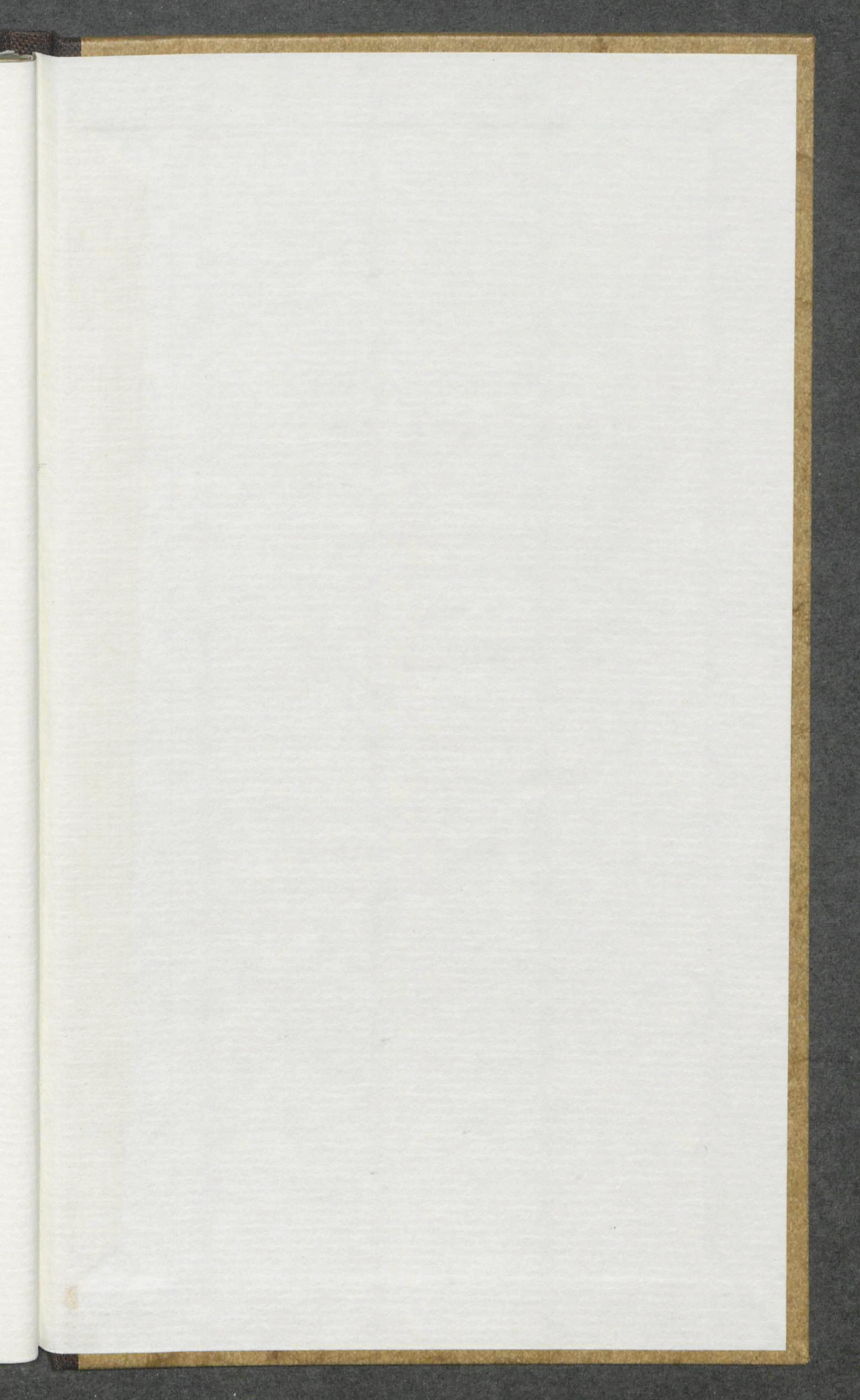
catorio superimposito in ulcus vertere
posteaque vulneris aperti instar curare
expediet.

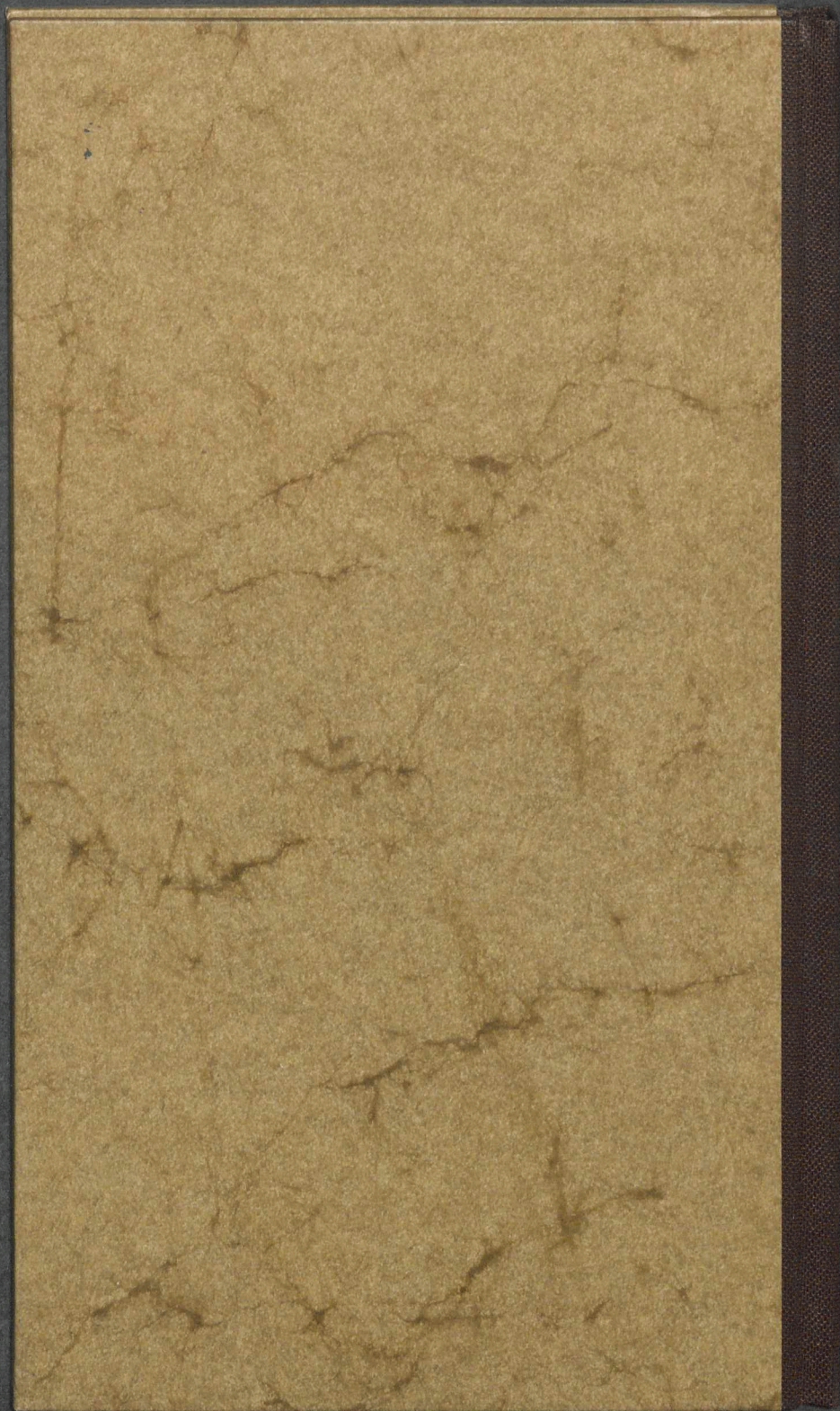
Atque sic porro alia vulnera a morsu
animalium rabidorum profecta aliam cura-
tionem desiderant, ita quidem, ut de re-
mediis et praeceptis in singulis casibus
seorsim adhibendis neque virorum cele-
brium auctoritas neque laudabilis pericu-
lorum factorum eventus, sed nonnisi
solertissima rerum circumstantium con-
sideratio curantem ducere possit atque
debeat.

exempla non deficiunt. Quid? quod acci-
dere potest, ut priusquam haud obscura
prodeant hydrophobiae symptomata, sa-
liva canis virulentam qualitatem jamjam
nacta sit. Nimirum aliquot ante abhinc
annorum spatio in ephemeridibus publicis
narratum accepimus, fabri ferrarii socium
cani cuidam ex intervallo manus, vulnera
aliquot habentes, lambendas porrexisse,
et impune quidem; at vero non ita multo
post eundem, cane quondam post lambi-
tum iteratum elapso et nunquam reverso,
hydrophobia correptum periisse. Porro
ad contagionem efficiendam nequaquam
semper vulnere aperto cruentoque opus
est; siquidem *Schenkio* *), *Palmario* **),
Hildano ***) *Fr. Hoffmanno* †) aliisque
restibus fide dignissimis, illa ob salivam,

*) Obs. med. p. 844.

**) de morbis contagiosis p. 266.

***) obs. chirurg. Cent. I. obs. 68.

†) Med. ration. et systemat. T. p. p. 178.

